

GRUPA NIEFORMALNA POD PATRONATEM
KLUBU SENIORA "PRZYJACIELE"

Wspólnie o Niepodległej

OJCOWIE POLSKIEJ
NIEPODLEGŁOŚCI
I LOKALNI
BOHATEROWIE

Wolność – w ostatnich, niespokojnych czasach słyszymy to słowo wielokrotnie, odmieniane przez wszystkie przypadki i w różnych kontekstach. Mówimy o wolności słowa i przekonań, słyszymy o próbach zamachów na wolność różnych narodów i konieczności walki w jej obronie. To proste słowo, ale zarazem niosące ze sobą ogromną głębię znaczeń i powagę. Czy jednak potrafimy je doznać? Czy zdajemy sobie sprawę, jak ogromną jest wartością i że nie jest nam dana raz na zawsze? Czy jesteśmy świadomi, że naszym obowiązkiem jest stanie na jej straży i podtrzymywanie pamięci o tych, którzy o nią walczyli?

Listopad to dobry czas na snucie refleksji dotyczących ważnych dla nas kwestii. Dla wielu z nas kojarzy się zapewne z zadumą, smutkiem, nostalgią i tęsknotą za tymi, którzy odeszli. Ale listopad 1918 roku miał zgoła odmienny charakter. To właśnie wtedy serca Polaków wypełniły się nadzieją i radością – ich ukochana

ojczyzna po 123 latach niewoli odzyskała niepodległość. Było to jednak trudne i bolesne zwycięstwo – okupione cierpieniem wielu Polek i Polaków, którzy znosili trudy życia pod zaborami i ginęli w walce o przyszłość w wolnym kraju. Niewątpliwie, okres, w którym Polska pozostawała pod zaborami, zapisał się na kartach naszej historii jako jeden z najtragiczniejszych. Był to czas, w którym za wszelką cenę próbowano zniszczyć polską tradycję, kulturę i ważne dla naszych rodaków wartości. Nie udało się to nie tylko dzięki wielkim zrywom zbrojnym, ale również dzięki poświęceniu milionów zwykłych ludzi, którzy, często z narażeniem życia, dbali o zachowanie tego, co stanowiło o tożsamości narodu. To cisi bohaterowie naszej niepodległości – niejednokrotnie nie znamy ich nazwisk ani nie przeczytamy o nich w podręcznikach. Historia wolności naszej ojczyzny naznaczona jest śladami nie tylko wybitnych jednostek, ale też ludzi, którzy starali się wieść zwyczajne życie, również tu, w naszej okolicy. Dzisiejsze święto to dobra okazja, by przypomnieć o nich oraz o trudzie, jaki podejmowali, byśmy mogli cieszyć się suwerennym państwem. To właściwy moment by uświadomić sobie, że silną historią są ludzie, którzy ją tworzą, podejmujący działania, które mają wpływać na kształt rzeczywistości. Dawniej byli to nasi przodkowie, którzy z bronią w ręku walczyli o niepodległość naszej ojczyzny. Dzięki nim możemy dziś mówić w ojczystym języku, kultywować polskie zwyczaje i tradycje i cieszyć się tym, co stanowi o tożsamości naszego narodu. Nie musimy chwycić za broń, ale nie zwalniamy to nas z odpowiedzialności za ojczyznę. Dziś to my tworzymy historię i nadajemy sens współczesnemu patriotyzmowi. To nasze decyzje i postawy wpływają na to, w jakim państwie będziemy żyć. Od wyznawanych przez nas wartości zależy zaś jakim społeczeństwem będziemy. I choć wiele może nas dzielić powinna łączyć nas jedna idea – miłości do własnego kraju. Ale miłości mądrze pojętej, opartej na trosce, zrozumieniu, akceptacji i dążeniu do zgody. Miłości, która skupia się na patrzeniu w przyszłość, ale jednocześnie pamięta o przeszłości, by nie powtórzyć błędów, które doprowadziły do upadku naszego kraju i cierpienia narodu. Mamy to szczęście, że nie musimy dziś iść na barykady i poświęcać życia na ołtarzu wolności. Ale naszej ojczyźnie jesteśmy winni wierność i zaangażowanie, przejawiające się w naszym codziennym życiu.

Zapraszam do zapoznania się z naszą broszurą poświęconą Ojcom Niepodległości Polski i lokalnym bohaterom walki o wolność. Ci pierwsi to postaci znane na całym świecie, a inni to lokalni patrioci, których wkład w walkę o wolność często pozostawał w cieniu. Dzięki naszej broszurze poznacie Państwo ich życiorysy.

Jakub Dobrzyński
 Dyrektor Domu Kultury w Poświętnem

Ojcowie Niepodległości Polski

Józef Piłsudski urodził się 5 grudnia 1867 roku w Zułowie na Wileńszczyźnie w rodzinie szlacheckiej. Piłsudski wychowywał się w duchu patriotyzmu, który stał się fundamentalną wartością w jego życiu.

Angażował się w plan zamordowania cara Aleksandra II za co został aresztowany w 1887 roku i zesłany na pięcioletnią katorgę na Syberii. Powróciwszy do Polski zaangażował się w działalność polityczną. W 1893 roku wstąpił do Polskiej Partii Socjalistycznej, gdzie redagował m.in. pismo „Robotnik”.

Po rewolucji 1905 roku stał się zwolennikiem wojskowego wzmocnienia działalności partii. Swoją aktywność prowadził głównie w Galicji, gdzie od 1910 roku rozwijał Związki Strzeleckie. W czasie I Wojny Światowej walczył u boku Austro-Węgier i Niemiec jako dowódca I Brygady Legionów Polskich. Nie widząc szans powodzenia dalszej współpracy z Berlinem i Wiedniem doprowadził do tzw. kryzysu przysięgowego, za co został internowany i osadzony w Magdeburgu. Powrócił do kraju w 1918 roku i został mianowany Naczelnikiem Państwa.

Józef Piłsudski stał na czele polskiej armii w czasie wojny polsko-bolszewickiej, gdzie odnosił sukcesy m.in. w czasie bitwy warszawskiej w sierpniu 1920 roku. W 1926 roku przeprowadził zbrojny zamach stanu i przejął władzę w Polsce stając się faktycznym dyktatorem państwa polskiego. Zmarł 12 maja 1935 roku w Warszawie.

Ignacy Jan Paderewski to wybitny pianista, kompozytor i polityk, którego życie i działania były ściśle związane z walką o niepodległość Polski. Urodzony 6 listopada 1860 roku w Kuryłówce na terenach ówczesnego zaboru austriackiego, Paderewski stał się jednym z najważniejszych ambasadorów polskiej kultury na świecie.

Jako utalentowany pianista i kompozytor, Ignacy Paderewski zdobył światową sławę w XIX wieku. Jego koncerty były entuzjastycznie przyjmowane na całym świecie, a jego muzyka cieszyła się uznaniem zarówno w Europie, jak i Ameryce. Paderewski w swojej twórczości często wykorzystywał motywy i inspiracje związane z Polską, co stanowiło wyraz jego oddania sprawie niepodległości narodu.

W 1910 roku Paderewski zaangażował się w działalność niepodległościową na rzecz Polski. Przyłączył się do Komitetu Narodowego Polskiego – organizacji dążącej do przywrócenia niepodległości Polski w okresie zaborów. Paderewski, korzystając ze swo-

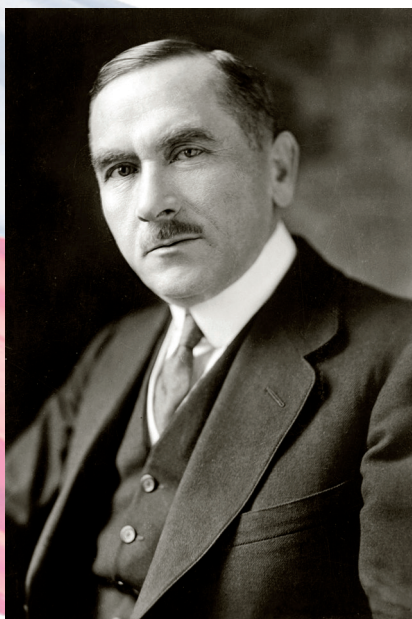
jego międzynarodowego uznania, prowadził kampanie na rzecz wsparcia dla sprawy niepodległości Polski na forach międzynarodowych.

Największe zasługi dla niepodległości Polski poczynił w Ameryce. Przebywając w Stanach Zjednoczonych korzystał ze swojej wielkiej popularności. Miał bliski kontakt z administracją i przyjaciółmi prezydenta Thomasa Woodrowa Wilsona. Być może to właśnie za jego sprawą w zaprezentowanych 8 stycznia 1918 roku „Czternastu punktach” Wilsona znalazł się postulat „stworzenia niepodległego państwa polskiego”.

W grudniu 1918 roku przybył do Poznania dając impuls do wybuchu zakończonego sukcesem powstania wielkopolskiego.

Paderewski był mediatorem pomiędzy zwaśnionymi obozami Piłsudskiego i Dmowskiego. Został premierem, pełnił również funkcję ministra spraw zagranicznych. Po 1919 roku wycofał się z aktywnej polityki. Po zamachu majowym 1926 roku powrócił jako opozycjonista wobec piłsudczyków.

Ignacy Jan Paderewski zmarł 29 czerwca 1941 roku w Nowym Jorku.

Roman Dmowski urodził się 9 sierpnia 1864 roku w Kamionku (obecnie część Warszawy). Studiował w Warszawie, gdzie stawiał swoje pierwsze kroki w działalności politycznej. Związany był m.in. z Ligą Polską, którą następnie przekształcił w nacjonalistyczną Ligę Narodową. W 1895 roku osiadł we Lwowie, gdzie nadal aktywnie działał na rzecz rozwoju ruchu narodowego, publikując w „Przeglądzie Wszechpolskim”. Był autorem przełomowych dla ruchu dzieł „Nasz patriotyzm” i „Myśl nowoczesnego Polaka”.

Dmowski w swoich poglądach mocno podkreślał swoją antyniemieckość. Jego głównym założeniem było połączenie ziem polskich utraconych w rozbiorach i scalenie niepodległego państwa. Jako głównego wroga widział Rzeszę Niemiecką, co w znaczny sposób zbliżało go do politycznego związku z Rosją. Był m.in. posłem do Dumy Państwowej Imperium Rosyjskiego.

W czasie I Wojny Światowej wyjechał z kraju. W 1917 roku utworzył w szwajcarskiej Lozannie Komitet Narodowy Polski będący przedstawicielstwem odradzającej się Rzeczypospolitej. Roman Dmowski repre-

zentował Polskę na konferencji pokojowej w Paryżu i parafował traktat wersalski.

Po powrocie do Polski wszedł w skład Rady Obrony Państwa. Był liderem Narodowej Demokracji oraz ministrem spraw zagranicznych w rządzie Wincentego Witosa. Po zamachu majowym zorganizowanym przez Józefa Piłsudskiego nadal organizował działalność ruchów narodowych m.in. poprzez powołanie Obozu Wielkiej Polski (później zdelegalizowanego przez piłsudczyków).

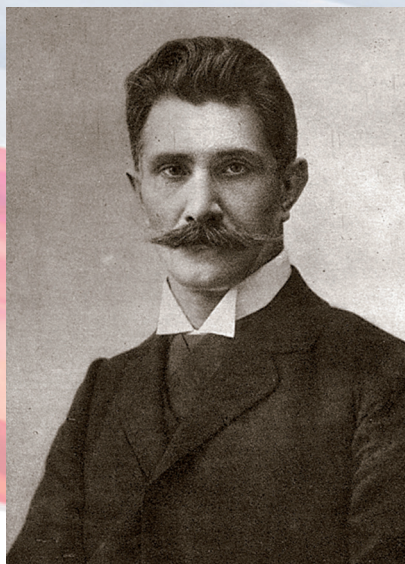
Roman Dmowski zmarł 2 stycznia 1939 roku w Drozdowie k. Łomży.

Wincenty Witos urodził się 21 stycznia 1874 roku w Wierchosławicach w rodzinie chłopskiej. Od najmłodszych lat żywo interesował się problemami chłopów w Galicji. Wstąpił do Stronnictwa Ludowego (przemianowanego później w Polskie Stronnictwo Ludowe). Szybko zyskiwał pozycję w partii ludowców. Od 1908 był posłem do Sejmu Krajowego we Lwowie, a w 1911 dostał się do Rady Państwa w Wiedniu.

Witos w swojej polityce główny nacisk kładł na rzecz uświadamiania włościan do idei narodowej i dążenia do niepodległości Polski. W czasie Wielkiej Wojny pozostawał w bliskich kontaktach politycznych z Romanem Dmowskim. Stał na czele Polskiej Komisji Likwidacyjnej.

Największa aktywność Witosza przypadła na okres II Rzeczypospolitej. Awansował wówczas na lidera ruchu ludowego, z którym liczyły się wszystkie środowiska polityczne w odrodzonym kraju. Trzykrotnie (w latach 1920-1921, 1923 i 1926 roku) był premierem. Stając po stronie opozycji wobec Józefa Piłsudskiego po przewrocie majowym 1926 roku został aresztowany przez piłsudczyków. W 1930 roku osadzony został w Brześciu i skazany na półtora roku więzienia. Po wyjściu z więzienia opuścił Polskę, do której powrócił w 1939 roku. W czasie II Wojny Światowej odmówił współpracy z Niemcami, a po wojnie sprzeciwił się współpracy z komunistami.

Zmarł 31 października 1945 roku w Krakowie.

Ignacy Daszyński urodził się 26 października 1866 roku w Zbarażu. Pochodził z patriotycznej rodziny i był wychowywany w duchu powstania styczniowego. Już jako młody chłopak swoje zainteresowania kierował w stronę działalności społecznej w duchu socjalistycznym. W 1888 roku przybył do Krakowa, gdzie podjął studia z przyrodoznawstwa na Uniwersytecie Jagiellońskim. Już na studiach ponosił przykre konsekwencje swojej działalności w ruchu robotniczym. Po krótkiej nieobecności i wyjeździe na Zachód powrócił do Krakowa, gdzie zdecydowanie mocniej zintensyfikował działania w ruchach rewolucyjnych. Stał się jednym z organizatorów partii socjalistycznych – Galicyjskiej Partii Socjal-Demokratycznej, a następnie Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej Galicji i Śląska Cieszyńskiego.

Daszyński był wybitnym mówcą. Ten dar przynosił mu sukcesy polityczne. Od 1897 roku zasiadał w Radzie

Państwa w Wiedniu oraz był radnym Rady Miasta Krakowa. Spełniał się również jako pisarz i publicysta w socjalistycznym periodyku „Naprzód”.

Jeszcze w czasach przedwojennych nawiązał bliską współpracę z Józefem Piłsudskim angażując się m.in. w prace krakowskiego „Strzelca” czy Komisji Skonfederowanych Stronnictw Niepodległościowych. Był wielkim zwolennikiem Polskiej Organizacji Narodowej. W październiku 1918 roku był jednym z autorów manifestu do parlamentu austriackiego, w którym polscy oświadczyli, iż odtąd uważają się za obywateli Polski.

W listopadzie 1918 roku działacz socjalistyczny był przywódcą Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej w Lublinie. Był wysuwany na pierwszego premiera odrodzonej Polski (blokowany przez obóz narodowy). Do czasu przewrotu majowego 1926 roku był aktywnym działaczem popierającym Piłsudskiego. Po zamachu stanął na czele środowisk opozycyjnych wobec piłsudczyków.

Ignacy Daszyński na początku lat 30. w związku z chorobą zaczął wygaszać aktywność polityczną. Zmarł 31 października 1936 roku w Bystrej Śląskiej.

Lokalni bohaterowie walki o wolność

Michał Kięsa urodził się we wrześniu 1898 roku w Pietkowie. Był synem Aleksandra i Franciszki z Łopieńskich. Do wojska wstąpił jako ochotnik w 1919 roku. Służył w 10 Pułku Ułanów Litewskich. W czasie wojny polsko-bolszewickiej brał udział w walkach pod Kamieniem, Nowogródkiem i Słonimem. Został zwolniony ze służby w 1921, po czym powrócił do rodzinnego Pietkowa, gdzie pracował na gospodarstwie. Prowadził również sklep. Zmarł w 1983 roku.

Franciszek Kosicki urodził się w 1896 roku w Poświętnem. Był synem organisty Józefa Kosickiego. Po śmierci ojca zamieszkał z matką i resztą rodziny w Łapach, gdzie pracował jako ślusarz. W czasie Wielkiej Wojny w 1915 roku, został ewakuowany wraz z żoną warsztatów kolejowych do Pskowa. Do Łap powrócił w 1918 roku. Jako żołnierz Dywizji Litewsko-Białoruskiej brał udział w polsko-bolszewickiej wojnie 1920 roku. Po I wojnie mocno angażował się w działalność społeczną w Łapach. Zakładał m.in. łapski oddział Kasy Stefczyka. Większość swego życia poświęcił pracy w łapskich warsztatach. W 1928 roku poślubił Janinę Łapińską (z zawodu krawcową), córkę Tomasza Dzwigosza i Aleksandry z Łapińskich. Franciszek i Janina doczekali się sześciorga dzieci. Franciszek zmarł w Łapach w 1965 roku. W wojnie o niepodległość Polski zasłużył się również jego brat Władysław Kosicki, który losy związał z łapską koleją (był kancelistą). Wraz z bratem przebywał w Pskowie. W 1929 roku w Łapach ożenił się z Bronisławą Roszkowską, córką Pawła i Marianny z Łupińskich. Władysław Kosicki zmarł w 1958 roku w Łapach.

Jan Łapiński urodził się w lutym 1893 roku w Łapach-Dębownie. Był synem Stanisława i Zofii z Gołębskich. W 1918 roku zgłosił się na ochotnika do Wojska Polskiego. Walczył w wojnie polsko-bolszewickiej. Następnie wyemigrował do Kanady, gdzie zmarł w 1960 roku.

Stanisław Łapiński ps. „Nilski” urodził się w styczniu 1891 roku w Warszawie. Był synem Tomasza i Teofilii z Porowskich. Swoje młodzieńcze lata spędził w Łapach. W późniejszym czasie podjął studia na Wydziale Budowy Maszyn na Politechnice Lwowskiej. Należał do Związku Strzeleckiego. W czasie I Wojny Światowej walczył w szeregach Legionów Polski. Był także instruktorem kursów oficerskich w Polskiej Organizacji Wojskowej. Walczył w obronie Lwowa 1918 roku i w Powstaniu Wielkopolskim. Zmarł w Poznaniu w 1922 roku. Uehonorowany wieloma orderami i odznaczeniami wojskowymi, m.in. najwyższym odznaczeniem czyli Orderem Wojennym Virtuti Militari.

Stanisław Olizar urodził się w sierpniu 1897 roku. W 1915 roku został wcielony do wojska i wysłany na front. Następnie wstąpił w szeregi Legionów Polskich. Walczył m.in. na polach wołyńskich. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości pozostał w wojsku. Był jednym z oficerów, którzy w 1919 roku wyruszyli z Pietkowa wraz z ułanami na front wschodni. Walczył w wojnie polsko-bolszewickiej w latach 1920-1921. Za zasługi wojenne odznaczony został Krzyżem Niepodległości i Krzyżem Walecznych. Zmarł w 1926 roku. Pochowany został na cmentarzu w Pietkowie.

Apolinary Wiśniewolski urodził się w 1881 roku w Poświętnem. Był synem Jana i Karoliny z Dobrzyneckich. Nigdy nie założył własnej rodziny. Losy zaprowadziły go aż do Stanów Zjednoczonych, gdzie zamieszkał w Saint Paul w stanie Minnesota. Tam podjął pracę jako robotnik fizyczny, stając się częścią licznej Polonii amerykańskiej. Wiśniewolski zawsze zachowywał więzi z Polską i polskim narodem. Jako ochotnik wstąpił do Błękitnej Armii Józefa Hallera podczas I wojny światowej. Po zakończeniu wojny Wiśniewolski ponownie wyemigrował do Stanów Zjednoczonych. W gdańskim porcie wsiadł na statek Antygonia i 18 kwietnia 1920 roku dotarł na słynne Ellis Island w Nowym Jorku, gdzie wielu emigrantów rozpoczęło swoją nową przygodę amerykańską. Następnie udał się z powrotem do Minnesoty, kontynuując swoją pracę i życie w Stanach Zjednoczonych. Po latach pobytu na obczyźnie Apolinary Wiśniewolski postanowił wrócić do Polski. Zmarł w 1948 roku w domu rodzinnym.

*Pamiętajmy
Kolory flagi przypominają
krew za Ojczyznę naszą przelaną.
Biały oznaką jest lojalności,
wielkiej pokory, serca czystości.
Czerwień, odwaga i poświęcenie,
z miłością wielką kraju służenie.
W pamięci naszej niechaj wciąż żyją,
których mogiły w lasach się kryją.
Walczyli, abys przestał się bać,
by dzieci mogły spokojnie spać.
Niechaj panuje już pokój wszędzie,
by nie zatracić się w podłym pędzie.
Niechaj przemówią do nas językiem
lasy przebrzmiałe bitewnym krzykiem.
Pieśń niechaj niesie radosny wiatr,
o wolnej Polsce w szeroki świat.*

Bożena Rogowska

Inicjatywa jest realizowana w ramach projektu „Podlaskie Lokalnie NOWEFIO 2021-23” dofinansowanego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030

